

Liisa Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 04.02.2026 nr JDM/26-0168/-1K

Meie: 05.03.2026 nr 1-7/30-2

**Arvamus advokaadikutse kaitse konventsiooni
ratifitseerimise seaduse eelnõu kohta**

Justiits- ja Digiministeerium esitas Siseministeeriumile kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks advokaadikutse kaitse konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*). Eelnõu eesmärk on ühineda Euroopa Nõukogus 12. märtsil 2025 vastu võetud ja Eesti poolt 13. mail 2025 allkirjastatud advokaadikutse kaitse konventsiooniga (edaspidi *konventsioon*) ning teha konventsiooni rakendamiseks vajalikud muudatused kriminaalmenetluse seadustikus ja teistes asjakohastes õigusaktides.

Siseministeerium kooskõlastab eelnõu, kuid esitab eelnõu kohta järgmised tähelepanekud:

- 1) Konventsiooni artikli 6 lõike 1 punkti d kohaselt peavad konventsiooniosalised tagama, et advokaate tunnustatakse isikutena, kellel on õigus oma kliente nõustada, abistada või esindada. Seletuskirja kohaselt tähendab see üldistatult seda, et analoogiliselt tsiviil- ja halduskohtumenetlusega eeldatakse edaspidi ka süüteomenetluses vaikimisi advokaadi esindusõiguse olemasolu.

Kuigi me ei näe konventsiooni sõnastusest tulenevat takistust volituse küsimiseks ning peame süüteomenetluses volituse kontrollimist üldjuhul põhjendatuks nii isikuandmete kui ka menetluse kaitse seisukohalt, ei ole me esitanud ettepanekule vastu. Seda põhjusel, et volituse nõue ei laiene kaitsjale, kes ei ole advokaat, kuid kellel on õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraad.

Selguse huvides palume siiski üle vaadata ka väärtemenetluse seadustiku § 20 lõike 2 sõnastuse, mille kohaselt tuleb volikirja kontrollida ka advokaadi puhul, et vältida võimalikke tõlgenduslikke vastuolusid.

- 2) Konventsiooni artikli 6 lõike 4 kohaselt ei tohi artikli 6 lõigetes 1–3 sätestatud kutsealaste õiguste kasutamisele seada muid piiranguid kui need, mis on ette nähtud seaduses ja mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. Juhime tähelepanu, et kui seletuskirjas on sama artikli nende sätete puhul, mis käsitlevad kaitsja õigusi, esitatud põhjalikud selgitused kriminaalmenetluse seadustikus kavandatavate muudatuste kohta, siis lõike 4 selgituste juures on sisuliselt piiratud üksnes konventsioonis sätestatu kordamisega. Palume selgitada, kas ja millised piirangud näeb ette kehtiv õigus ning kas eelnõuga on kavas piiranguid kehtestada või muuta.

Ühtlasi juhime tähelepanu sellele, et konventsiooni rakendamisel tuleb arvestada ka kohtupraktikaga, mis ei taga advokaatidele piiramatuid privileege. Näiteks teabele

juurdepääsu puhul artikli 6 lõike 1 punkti e tähenduses tuleb jätkuvalt arvestada riigisaladuse kaitse nõuete ja sellest tulenevate erisustega. Euroopa Inimõiguste Kohus on märkinud, et õigus teada kõiki isiku vastu kogutud tõendeid ei ole absoluutne, kuna sellega võivad konkureerida rahvusliku julgeoleku kaitse, teiste isikute õiguste tagamise või politsei töömeetodite salastamise vajadus (Fintan Paul O'Farrell jt vs. Ühendkuningriik, [31777/05](#)).

Kutsesaladuse kaitse kontekstis artikli 6 lõike 3 kohaldamisel tuleb arvestada, et kaitse ei laiene kogu suhtlusele advokaadiga. Näiteks on Riigikohus asjas nr [1-21-4494](#) punktis 194 selgitanud, et ehkki konfidentsiaalsuskohustusega kaetud andmetena ehk advokaadisaladusena tuleb advokatuuriseaduse (edaspidi *AdvS*) § 45 lõike 1 tähenduses käsitada mistahes teavet, mis puudutab advokaadi poole õigusteenuse saamiseks pöördumist, õigusteenuse osutamist ja selle eest makstud tasu suurust, ei ole sellega hõlmatud see osa kõnedest advokaadibüroosse, milles süüdistatav kasutab advokaadibürood suhtluspiiranguid rikkudes suhtlemiseks kolmandate isikutega. Palume eeltoodud tähelepanekuid eelnõu edasisel menetlemisel arvesse võtta.

- 3) Kutsesaladusega seoses juhime tähelepanu ka *AdvS* § 45 lõikele 5, mille kohaselt on advokaadil esimese astme kuriteo ärahoidmiseks õigus esitada halduskohtu esimehele või tema määratud sama kohtu halduskohtunikule põhjendatud kirjalik taotlus kutsesaladuse hoidmise kohustusest vabastamiseks. Siseministeeriumi hinnangul väärib kaalumist, kas nimetatud regulatsioon peaks olema sõnastatud advokaadi õiguse asemel kohustusena. Samuti võiks kaaluda, kas taotluse esitamata jätmise puhuks on põhjendatud ette näha vastutus.

Täiendavalt märgime, et advokaadile ei saa karistusseadustiku § 307 kohalduda olukorras, kus ta kaitseb kahtlustatavat või süüdistatavat konkreetses kriminaalmenetluses, ehkki nimetatud sätte lõige 2 seda sõnaselgelt ei välista. Samas võiks kaaluda, kas advokaadil peaks olema kohustus pöörduda halduskohtu poole ka juhul, kui ta saab kaitsja ülesandeid täites teada esimese astme kuriteost, mille võimalik toimepanija ei ole tema kaitsealune, vaid kolmas isik. Näiteks võib kaitsealune avaldada teavet inimkaubanduse juhtumi kohta või selle kohta, et konkreetne isik on toime pannud raskeid seksuaalkuritegusid, ilma et samas oleks otseselt teada tema vahetu kavatsus panna toime uus kuritegu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister